

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 2 października 2017 r.

Adam Bodnar

III.7064.257.2014.JA

**Pani
Beata Szydło
Prezes Rady Ministrów**

System wsparcia dla opiekunów dorosłych osób z niepełnosprawnościami wymaga gruntownych i pilnych działań naprawczych, a w szczególności konieczne jest niezwłoczne wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 października 2014 r. sygn. akt K 38/13.

Dnia 23 października 2017 r. minie trzy lata od wejścia w życie powołanego wyżej wyroku, w którym Trybunał uznał, że zróżnicowanie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego osób sprawujących pieczę nad osobą z niepełnosprawnością ze względu na moment powstania niepełnosprawności osoby podlegającej opiece jest niezgodny z ustawą zasadniczą. Pomimo zalecenia Trybunału, iż wykonanie wyroku wymaga podjęcia niezbędnych oraz niezwłocznych działań ustawodawczych, dotychczas nie zostały sfinalizowane prace legislacyjne. Oznacza to, że konsekwencje błędów ustawodawcy zostały przerzucone w całości na obywateli, którzy nadal nie mogą uzyskać należnych im świadczeń, co stanowi naruszenie praw osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów. Dlatego podjęcie działań mających na celu wykonanie wymienionego na wstępie wyroku Trybunału Konstytucyjnego jest konieczne.

Środowisko opiekunów sprawujących pieczę nad bliskimi niepełnosprawnymi oczekuje kompleksowych i pilnych rozwiązań w obszarze świadczeń opiekuńczych i wyraża głębokie niezadowolenie ze zbyt długiego oczekiwania na opracowanie projektu ustawy. Rzecznik Praw Obywatelskich z dużą uwagą wsłuchuje się w te głosy, a zgłaszane postulaty w całości popiera. Przedłużanie bowiem stanu niekonstytucyjności potęguje negatywne nastroje społeczne, które w środowisku opiekunów trwają od momentu

zrealizowania przez ustawodawcę wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 grudnia 2013 r., który orzekł, iż wygaśnięcie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 30 czerwca 2013 r. było niezgodne z Konstytucją (sygn. akt K 27/13). Oczekiwaniem beneficjentów świadczeń opiekuńczych było odzyskanie świadczenia pielęgnacyjnego, a działania ustawodawcy, który wprowadził dla tej grupy nowy zasiłek, są oceniane jako niewystarczające. Tym bardziej, że zasiłek dla opiekuna wypłacany na podstawie ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2014 r. poz. 567) jest kwotowo znacznie niższy niż świadczenie pielęgnacyjne.

Po wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 38/13 niektórzy opiekunowie dorosłych osób niepełnosprawnych z powodzeniem dochodzą swych uprawnień do świadczenia pielęgnacyjnego na drodze postępowania sądoadministracyjnego, jednakże dochodzi do rozbieżności w orzecznictwie, m.in. na skutek odmiennego stosowania przepisów art. 17 ust. 1b ustawy o świadczeniach rodzinnych. Wywołuje to dodatkowe kontrowersje w środowisku opiekunów.

Złożoność oraz waga problemów związanych z ograniczeniami w uzyskaniu świadczeń opiekuńczych wymaga określenia jasnych i sprawiedliwych norm prawnych obejmujących wszystkie osoby faktycznie sprawujące opiekę nad niepełnosprawnym członkiem bliskiej rodziny. Z tej powinności ustawodawca nie może się zwolnić.

Na obowiązek władzy publicznej w zabezpieczeniu przestrzegania praw tej grupy osób wielokrotnie wskazywałem w wystąpieniach generalnych, podkreślając m.in., że wykonanie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 października 2014 r. powinno stanowić jeden z priorytetów w działalności Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej:

- wystąpienia z dnia 2 i 8 kwietnia 2014 r. do Marszałków Sejmu RP i Senatu RP (III.7064.142.2014),
- wystąpienie do Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 maja 2015 r. (III.7064.100.2015),
- wystąpienia do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej: z dnia 7 stycznia 2015 r. (III.7064.199.2014), z dnia 29 marca 2016 r. (III.7064.40.2016), z dnia 18 grudnia 2015 r. (III.7064.195.2015).

Większość problemów wskazywanych w powołanych wyżej wystąpieniach (kopie pism przesyłam do uprzejmej wiadomości Pani Premier) w sprawach opiekunów osób z niepełnosprawnościami nie straciło na aktualności, a priorytetem w działalności państwa na rzecz tej grupy osób w obszarze polityki socjalnej powinno być:

- wykonanie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 października 2014 r. sygn. akt K 38/13 w celu przywrócenia równego traktowania opiekunów osób niepełnosprawnych,

- wyeliminowanie ograniczeń w dostępie do świadczeń opiekuńczych i stworzenie możliwości wyboru korzystniejszego świadczenia w przypadku zbiegu prawa do świadczenia opiekuńczego i świadczeń emerytalno-rentowych,
- wyeliminowanie ograniczenia w dostępie do świadczeń opiekuńczych osób nieobciążonych obowiązkiem alimentacyjnym,
- doprecyzowanie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego rodzica ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2017 r. poz. 958) uprzejmie proszę Panią Premier o objęcie nadzorem prac legislacyjnych na rzecz przywrócenia równego traktowania opiekunów osób z niepełnosprawnościami oraz poinformowanie mnie o projektowanym kierunku oraz terminie zakończenia prac analitycznych dotyczących zmiany kształtu systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Załącznik 6

[*Adam Bodnar*]